



A. V. LUNATŠARSKI



## MUISTEMIA LENINISTÄ VUODELTA 1905

Joka kerta, kun minua pyydetään kertomaan muistoja Leninistä, tunnen polttavaa tuskaa. En voi antaa itseleni anteeksi, etten pitänyt minkäänlaista, en edes konspiratiivisestikaan (koska kyseessä ovat ajat, jolloin muistiinpanojen säilyttäminen oli vaarallista) päiväkirjaa enkä tehnyt minkäänlaisia merkintöjä, jotka myöhemmin olisivat olleet avuksi muistilleni.

Hyvin monet mitä mielenkiintoisimmat henkilökohtaiset keskustelut, kaikenlaiset istunnot ja kollektiivinen työ, joiden yhteydessä jouduin hyvin läheisesti seuraamaan Leniniä, kaikenlaiset tapahtumat, joihin me tavalla tai toisella jouduimme yhdessä osallistumaan, antoivat minulle mahdollisuuden seurata hänen historiallisen kutsumuksensa toteutumista,— tämä kaikki on jäänyt vuosien hämärään, jättäen vain himmeitä muistoja, joita toisinaan en voi edes määritellä ajanmukaisesti.

Yritän kuitenkin lyhyesti kertoa lukijoilleni niistä tärkeimmistä tapahtumista, jotka ovat säilyneet muistissani Leninin osallistumisesta vuoden 1905 vallankumoukseen, tapahtumista, joita en ole lukenut kirjallisuudesta, vaan olen ollut niiden silminnäkijä.

Vuoden 1905 suurimman tapahtuman aikana, ts. tammikuun 9 päivänä, olin ulkomailla Leninin seurassa. Hiljattain kirjoitin artikkelin suurien tapahtumien vuodesta 1905<sup>1</sup>, jossa olen verrattain yksityiskohtaisesti kuvannut niitä vaikutelmia, jotka tieto tammikuun 9 päivästä teki „Vperjod” lehden toimitukseen ja sitä ympäröiviin bolševikkeihin, Leninin lausuntoja näiden valtavien tapahtumien johdosta sekä Gaponin käyntiä Rutenbergin saattamana Leninin luona ja koko „Vperjod” lehden toimituksessa.

<sup>1</sup> Tarkoitetaan A. V. Lunatšarskin artikkelia „Tammikuun 9 päivä ja Leninin maanpako”, joka julkaistiin „Krasnaja Gazeta” lehdessä № 18, tammikuun 22 päivänä 1927.— *Toim.*

Tähän en enää kajoa. En kosketele myöskään puolueen III edustajakokousta. Henkilökohtaisissa ja välittömissä suhteisani Leniniin muodostui myöhemmin hyvin pitkä tauko. Kohta kun olimme palanneet Geneveen Lontoosta, missä edustajakokous pidettiin, matkustin toimituksen luvalla Italiaan, sillä olin tavattomasti väsynyt edustajakokouksen koollekutsumiseksi tekemästäni kohtalaisen laajasta työstä ja matkoista siirtokuntiin kaikenlaisten selostusten ja väittelyjen pitämiseksi, ja terveyteni oli yleensäkin huonontunut. Asetuin asumaan Firenzeen ja sieltä olin ainoastaan kirjeenvaihdossa toimituksen kanssa saaden joskus Vladimir Iljitsiltäkin kirjeitä tai pyyntöjä kirjoittaa artikkeleja. Useimmiten kirjeitä tuli toimituksen toisilta jäseniltä, erikoisesti Vorovskilta.

Syksyn myrskyiset tapahtumat tapasivat minut jo Firenzessä. Lokakuun lopulla taikka aivan marraskuun alussa sain Vladimir Iljitsiltä Pietarista kategorisen sähkeen palata viivytelemättä Venäjälle, nimenomaan Pietariin, missä minua tarvittiin ison „Novaja Žizn” lehden toimituksen jäseneksi, lehden, jonka ensimmäisinä toimittajina kuten tunnettua perustettaessa olivat olleet Minski ja Gorki ja joka nyt oli luovutettu bolševistisen keskuksen käytettäväksi.

Tietenkin matkustin heti ja jo ensimmäisenä päivänä Pietariin saavuttuani menin toimitukseen.

Alussa tapasin Leniniä melkein yksinomaan hellittämättömän sanomalehtityön yhteydessä. Vladimir Iljits oli yleensä hyvin innostunut työhön, reipas ja taistelunhaluinen. Mutta häneltä ei tietenkään jäänyt huomaamatta vähänkään vaarallinen tilanne eikä saavutusten huomattava epävakaisuus.

Silloisen Pietarin Neuvoston toimintaan Lenin ei osallistunut välittömästi, vaan johti Neuvoston kokoonpanoon kuuluvien bolševikkien — Postolovskin, Knunjantsin ja Bogdanovin työtä, joihin oli kiinteässä yhteydessä.

Vladimir Iljits teki tietysti monipuolista ja tarmokasta työtä, sillä Pietari, Moskova ja monet maaseutukaupungit elivät mitä vilkkainta aikaa vallankumouksellisen ravistuksen ja sitä seuranneen taantumuksen välillä. Useinkin verissäpäin ja kärsien mustasotniaalaispogromien aiheuttamista paloista kuunneltiin pelokkaina huhuja Itäarmeijan kohtalosta, minkä hallitus yritti hillitä ja sijoitella niin, ettei sen perääntyvä vyöry yhtyisi työväen vallankumouksen ja talonpoikaiskapinain leviäviin aaltoihin.

Minulla henkilökohtaisesti oli myös hyvin paljon työtä, niin kirjallista kuin myös propagandatyötä, mutta Leninin silloiseen valtavaan verrattain monitahoiseen toimintaan minun työni oli kosketuksessa — ensi alussa, toistan — vain sanomalehtityön alalla.

Vladimir Iljitš antoi suuren merkityksen „Novaja Žizn” lehdelle. On muistettava, että tämän julkisen suurlehden levikki oli yli 50 tuhatta kappaletta. Niin isoa painosmäärää ei bolševikeilla ollut siihen mennessä koskaan ollut. Lehden kokoonpano oli alussa kovin kummallinen. Rinnan meidän, bolševikkien, kanssa siellä työskenteli suuri joukko Minskin välittömiä ystäviä, dekadenssirunoilijoita, kahvila-anarkisteja ja kaikenlaista boheemia, joka piti itseään „erittäin vasemmistolaisena” ja katsoi liittoa bolševikkien kanssa kovin muotiasiaksi.

Mutta toimituksen bolševistiselle osalle pian selvisi täydellisesti, ettei „bolševikkihepoa” „saa millään muotoa” valjastaa samoihin valjaisiin puoleksi dekadenssimaisen „säikkyvän peuran” kanssa. Seurauksena oli useita selkkauksia.

On mainittava, että Vladimir Iljitš suhtautui Minskiin ja vieläpä verrattain pieniin intelligenttipahasiinkin, jotka olivat joutuneet „Novaja Žizniin”, sangen kohteliaasti ja huomaavaisesti. Mutta samalla hän nauroi remakasti toimituksemme eräiden työntekijäin erilaisille kommelluksille, jotka meistä näyttivät niin kovin omituisilta, ja usein toisteli:

— Sehän on oikein emäjuttu!

Huomautettakoon, että heti kun olimme saaneet aikaan „Novaja Žizn” lehden toimituksen puhdistuksen ja lehti saanut varsin suuren määrän tilaajia ja lukijoita ja sen osuus huomattavasti kasvanut ei ainoastaan Pietarissa, vaan myös koko maassa, niin se lakkautettiin.

Nyt koitti raskas aika työssämme. Myöhemmin, pyrkien säilyttämään äänenkannattajan me vaihdoimme lehteä toisensa jälkeen<sup>1</sup>, tai oikeammin lehden nimeä, eikä yksikään niistä pysynyt kauan aikaa julkisen Keskusäänenkannattajamme otsakkeessa.

Vladimir Iljitš jäi yhä edelleenkin päätoimittajaksi ja samoin kuin ennenkin seurasi mitä tarkkaavaisimmin kaikkien osastojen työtä. Samoin kuin „Novaja Žizn” lehdessä, niin myös näissäkin pikkulehtisissä, jotka ilmestyivät toinen toisensa tilalle, minä johdin lehtikatsausosastoa, ja lehteen ei pantu pienintäkään kirjoitustani tai lehtileikkelettä, jota Vladimir Iljitš ei olisi tarkastanut. Useimmiten koko aineisto, paitsi sähköitä, kronikkaa yms. luettiin toimituksen neuvottelussa Leninin johdolla. Hän luki

---

<sup>1</sup> „Novaja Žizn” lakkautettiin 3 (16) päivänä joulukuuta 1905; ensimmäisenä bolševistisena lehtenä Pietarissa 1906 oli „Volna” lehti, joka ilmestyi huhtikuun 26 päivästä (toukokuun 9 päivästä) toukokuun 24 päivään (kesäkuun 6 päivään) saakka; sen tilalle ilmestyi „Vperjod” lehti — toukokuun 26 päivästä (kesäkuun 8 päivästä) kesäkuun 14 (27) päivään, sen jälkeen „Eho” — kesäkuun 22 päivästä (heinäkuun 5 päivästä) elokuun 7 (20) päivään 1906.— *Toim.*

meille myös omat kirjoituksensa ja mielellään kuunteli kaikki huomautukset ja ehdotukset.

Lenin yleensä kannatti kollektiivista työtä sanan täydessä merkityksessä, toisin sanoen sanamuodon kehittämisestä useamman henkilön osanotolla ja jonkinlaisten muistiinpanojen perusteella.

Tietenkin toimitus oli samalla sellaisena keskuksena, jonne saapui suurin osa kaikista tiedotuksista ja josta oli helppo seurata tapahtumia.

Koko tämän ajankohdan Lenin oli, tietysti, näiden lehtien älynä ja sydämenä, ja työskennellen kuten ennen „Vperjod” ja „Proletari” lehdissäkin keskittyneesti, kollektiivisesti ja ahkerasti, me tunsimme suurenmoista nautintoa tuosta aina elävästä, neuvokkaasta ja hehkuvasta johdosta. Meitä aina hämmästytti johtajamme nopea vertailukyky sellaisissakin asioissa, jotka tuntuivat hyvin eriäviltä ja kaukaisilta, tavattoman nopea orientoituminen ja tarkkan ja täsmällisen lopullisen sanamuodon antaminen. Ja kaikkea tätä hän höysti sanoinkuvaamattomalla, lumoavalla viekkauksella vastustajaa kohtaan (kaikkia vastustajia kohtaan, ja niitä oli paljon ja ne olivat erilaisia).

Kuten jo mainitsin, yhteistyöni Leninin kanssa rajoittui yhteistoimintaan lehdistössä. Mutta niin oli vain alkuaikoina. Myöhemmin tapahtui ylläistä, mikä antoi minulle tilaisuuden olla kosketuksessa Leniniin muillakin työaloilla.

Pääasiassa konsperatiivisista syistä Vladimir Iljitš vältti laajoja julkisia esiintymisiä vuonna 1905, mikä ei estänyt häntä kuitenkaan esiintymästä verrattain usein hyvinkin laajoissa suljetuissa puolueluontoisissa kokouksissa. Hänen ainoana julkisena esiintymisenään laajoille joukoille oli hänen energinen poliittinen puheensa joukkokokouksessa toukokuun 9 (22) päivänä 1906 kreivitär Paninan talossa, jossa hän esiintyi Karpovin salanimellä. Minä en ollut tuossa kokouksessa ja mainitsen siitä osanottajatovereiden muistelmien perusteella. He kertoivat, että salissa oli salaman nopeudella levinnyt huhu, että tuo tuntematon Karpov ei ole kukaan muu kuin kuuluisa Lenin. Siksi Vladimir Iljitš otettiin vastaan raikuvien suosionosoituksin. Hänen puheensa alituisesti hukkui voimakkaaseen kättentaputukseen, ja samoin kauankestävin suosionosoituksin häntä saatettiin kun hän lähti puhujalavalta.

Leninin ja bolševikkien vaikutusvalta oli erittäin suuri. Sitä voimistivat jatkuvasti heidän julkiset lehtensä. Täytyy kuitenkin sanoa suoraan, ettei työväenluokka ollut siihen aikaan kyllin järjestynyt, vaikka jo olivatkin olemassa Pietarin Neuvosto ja useita Maaseutuneuvostoja. Samoin puoluekoneistokin oli vielä hyvin heikko. Siksi tapahtumat kulkivat enemmän vaistonvaraisesti kuin, sanokaamme, Lokakuun vallankumoukseen valmistumisen

aikana ja erikoisesti Lokakuun jälkeen, jolloin jo selvästi tuntui, että puoluekoneisto esiintyi johtavana ja että jättiläismäinen vallankumousvyöry mitä pitemmälle sitä täydellisemmin alistuu johtoon.

Mutta tapahtumat kehittyivät valtavalla nopeudella. Monesti Lenin osoitti meille, että vallankumousta uhkaa mitä suurin vaara. Kuten jokainen tietää hänen julkisista puheistaan, kirjoituksistaan ym., Lenin jo silloin piti erittäin tärkeänä talonpoikaisjoukkojen vetämistä vallankumoukseen maaseudulla, ja sotilaiden, erikoisesti siihen aikaan hajaannustilassa olevan Itäarmeijan sotilaiden vetämistä vallankumouksen puolelle.

Bolševikit pyrkivät saamaan aikaan lujan liiton työläisten ja talonpoikain välillä ja toteuttamaan Leninin silloin esittämän tunnuksen: „Työväenluokan ja talonpoikain vallankumouksellisdemokraattinen liitto”.

Joulukuun 3 (16) päivänä Pietarin Neuvoston ensimmäinen kokoonpano kokonaisuudessaan vangittiin. Tämä tapaus huolestutti kovasti kaikkia, siinä luvussa tietysti myös Leniniä. Muistan jo silloin Leninin syvästi huolestuneet kasvoniilmeet, hänen levottomat puheensa.

Kuten tunnettua, bolševikit ja heidän johtajansa osoittivat mitä täydellisintä myötätuntoa joulukuun kapinalle, jonka menševikit (Plehanov, esimerkiksi) tuomitsivat. Lenin piti tätä kapinaa aivan lainmukaisena ja luonnollisena yrityksenä siirtyä hallituksen hyökkäyksen edessä liikkeen korkeampaan muotoon. Muistan nuo loppumattoman levottomat ja synkät päivät. Usein tiedot Moskovasta saapuivat myöhästyneinä. Lenin luki kiireesti viestien joka rivin, kuunteli tarkaten Moskovasta saapuneiden toverien jokaista sanaa.

Pietarin bolševistinen järjestö teki Leninin johdolla kaikkensa auttaakseen Moskovian kapinaa, ainakin liikenteen katkaisemiseksi Pietarin ja Moskovian välillä. Siitä riippui silloin hyvin paljon.

Minä en osallistunut välittömästi niihin ryhmiin, joiden tehtäväksi oli annettu saada aikaan lakko Nikolain radalla keinolla millä hyvänsä tai järjestää joka tapauksessa kiskojen purkamisen radalta. Rautatiellä oli valtavia levottomuuksia, tietä purettiin, mutta voimamme osoittautuivat riittämättömiksi. Semjonovilaiset vyöryivät Moskovaan ja se ratkaisi jo etukäteen Punaisen Presnjan sankarillisten työläisten kohtalon.

Sen jälkeen, kun „Novaja Žizn” ja „Natsalo” lehdet oli suljettu, tehtiin yritys yleisen sosialidemokraattisen lehden luomiseksi. Lehden nimeksi otettiin „Severnyi Golos”. Samanaikaisesti alkoivat pitkäaikaiset neuvottelut bolševistisen ja menševistisen keskuksen välillä puolueiden yhdistämisestä.

Nyt tapasin usein Leniniä ja seurasin häntä puolueen tällä kehityskaudella VSDTP:n sisäisten yhteenottojen taktikkona ja

strategina. Muistan hyvin nuo kokoukset. Niitä pidettiin tavallisesti yksityisasunnoissa ja osallistui niihin noin 25—30 henkeä. Menševikit horjuivat, pelkäsivät antaa varmoja lupauksia, pyrkivät pysyttelemään mahdollisimman itsenäisinä. Muistan, kuinka toveri Martynov kestitsi meitä mahdottoman pitkillä puheillaan, jotka usein pitkittivät ja sotkivat aivan tavallisetkin kysymykset.

Puheenjohtajana näissä kokouksissa useimmiten olin minä, mutta puolueemme linjaa johti melkein yksinomaan Lenin. Vain joskus hän antoi jollekin tehtävän, useimmiten P. P. Rumjantseville, esiintyä puhujana tai esittää julkilausuman. Mutta suurimmaksi osaksi taistelua menševikkejä vastaan kävi hän.

Kokouksia pidettiin toinen toisensa jälkeen, mutta asiat eivät edistyneet. Usein kokousten jälkeen me kokoontuimme erääseen ravintolapahaseen ja pohdimme muodostunutta tilannetta. Eräät meistä (siinä luvussa Rumjantsev ja minä) pidimme erikoisen tärkeänä sopimuksen aikaansaamista ja olimme suostuvaisia joihinkin myönnytyksiin. Mutta Lenin ei missään tapauksessa suostunut muuttamaan tipan vertaa jo ennakolta hahmoteltuja mahdollisen sopimuksen rajoja. Sitä paitsi Lenin vaati, että menševikit allekirjoittaisivat ehtoitta pikku asiapaperit (paperilaput, joita hän itse kirjoitti). Verrattuna niihin pitkiin ja kaikkien sääntöjen mukaisesti tehtyihin menševikkien päätöslauselmiin, joita he niihin liitettyine pienine ja isompine verukkeineen ehdottivat meille, nuo lappuset näyttivät pikapäittäin kirjoituiltuilla.

Lyhyissä ja tarkoin määritellyissä sanonnoissa menševikkien ratkaistavaksi asetettiin vaatimus: joko he keskeyttävät neuvottelut ja paljastavat huonosti peitetyt opportunistiset sarvensa tai lähtevät kulkemaan bolševikkien mukana.

Muistan hyvin kuinka yleisestä tilanteen vakavuudesta (kaikkihan tämä tapahtui joulukuun kapinan olosuhteissa) ja neuvottelujen jännittyneisyydestä huolimatta Lenin säilytti ainaisen reippautensa. Näin silloin hänen naurunsa, jota Ransom on myöhemmin kuvaillut,— tuon naurun mielestäni aiheutti syvä vakauus siitä, että tapahtumien analyysin hän on tehnyt oikein ja että ehdottomasti saavutetaan voitto. Käsittäen selvästi ajankohdan ja nähden edessään kaukaiset perspektiivit Lenin piti tietenkin naurettavina kaikkia menševikkien ja yleensä lyhytnäköisten aikalaistensa harhoja ja virheitä. Näissä kokouksissa ei päästy lopulliseen johtopäätökseen. Saatiin valmiiksi vain aineisto sopimusta varten. Tällä tavoin koottu aineisto käsiteltiin sitten erillisissä konferensseissa: bolševikkien konferenssissa Tampereella ja menševikkien konferenssissa Pietarissa.

Tuloksena, kuten tunnetaan, muodostettiin yhdistetty Keskuskomitea ja Pää-äänenkannattajan yhdistetty toimitus, johon Lenin lähetti Bazarovin ja Vorovskin kanssa myös minut.

Melkein heti tämän jälkeen joulukuun kapinan epäonnistuminen sai poliittisen tilanteen muuttumaan. Ensi alussa bolševistinen keskus (lähinnä Lenin itse) ei pitänyt hallituksen Moskovassa saamaa voittoa niin ratkaisevana tosiasiana, että olisi muutettava puolueen ja proletariaatin perustaktiikkaa. Päinvastoin, Lenin oli sitä mieltä, että on välttämättömästi jatkettava päättävää taisteluumme. Ellen erehdy, Vasiliostrovilla oli se suuri bolševikkien puoluekokous, jossa Lenin ensi kerran puhui sissisodan välttämättömyydestä hallitusta vastaan, viisikkojen ja kymmenikkojen järjestämisestä, jotka sankarillisina ryhminä saisivat aikaan häiriön valtion elämässä ja tällä tavoin antaisivat levittäytyneinä riveinä valtavan jälkijoukkotaistelun, tehden siitä sillan vallankumouksen uuteen nousuun. Tällä puheellaan hän vaikutti suuresti kokouksen osanottajiin.

Muistan, kuinka me juuri Bazarovin ja Vorovskin kanssa palasimme eräästä kokouksesta. Me olimme kovin ihastuneita johtajamme lujasta uskosta siihen, että vallankumous jatkuu kaikesta huolimatta, ja hänen pyrkimyksensä siirtää suurin osa koko puolueyötä taisteluraiteille.

On itsestään selvää, että Leninin puhe tuli menševikkien tietoon. He suhtautuivat siihen kerrassaan tuomitsevasti. Tässä puheessa he olivat näkevinään siirtymisen blanquilaisuuteen, lyötyjen, mutta itsepäisten vallankumouksellisten epätoivonpuuskan.

Myöhemmin, sitä mukaa kuin taantumus voimistui, oli hetkiä, jolloin kiertämättömäksi käyneestä perääntymisestä harmistuneet ja vallankumouksellista intoa säkenöivät työläiset ja vanhat vallankumoukselliset eri kokouksissa ja konferensseissa jakaantuivat kahtia, joista toinen osa puolusti vasta äskettäin Leninin itsensä julistamaa vanhaa taktiikkaa ja toinen uutta suuntaa, johon hän alkoi vähitellen siirtyä, nimittäin: säilyttää maanalainen puolue kokonaan sellaisena kuin se on ollut ja samanaikaisesti käyttää hyväksi kaikkia julkisia mahdollisuuksia, Duuman puhujalavan vapauksien jätteitä uuden hyökkäyksen, uuden vallankumouksen valmistelua silmälläpitäen.

Osa meistä, jotka olimme edelleenkin vallankumoustopahtumien lumoissa emmekä aikanaan käsittäneet taktiikan perusteellisen muuttamisen välttämättömyyttä, johon tapahtumat velvoittivat ja jonka Lenin jo oli hahmotellut, lähti kulkemaan sitä väärää tietä, joka vei muutamia meistä puolueen ulkopuolelle ja toisia pakotti palaamaan puolueeseen katuvasin mielin ja tunnustamaan koko leniniläisen taktiikan viisauden.

Mitä tulee menševikkeihin, niin he kesivät, katuivat vallankumouksellista viehättymistään ja kadottivat uskon vallankumouksellisiin mahdollisuuksiin. Heitä alkoi rutontäplinä peittää se petturuuden väri, johon myöhemmin ryvettyi likvidaattoriisiipi,

saastuttaen vähitellen äärimmäisellä opportunismillaan koko menševikkien puolueen, niin että vieläpä Plehanovkin oli pakotettu juoksemaan pois menševistisestä järjestöstä...

Puolueen IV, niin sanottu Yhdistävä edustajakokous ei kuulu tämän kirjoitukseni puitteisiin, sillä se on vuoden 1905 kronologisten rajojen ulkopuolella, mutta tätä edustajakokousta edelti vaalikampanja.

Tämän kampanjan aikana jouduin hyvin usein olemaan Leninin mukana. Luulen, että ainakin kymmenessä kokouksessa me puhuimme yhdessä hänen kanssaan. Suurimmaksi osaksi jo edeltäkäsän sovitun suunnitelman mukaan minä esitin puolueemme peruskannan. Menševikkien kanssa me ottelimme kiihkeästi. Vaikka edustajakokouksen tulikin olla „yhdistetyn”, kuitenkin jokainen käsitti, että „yhdistetty” puolue saa sen tai toisen luonteen riippuen äänestyksestä tässä edustajakokouksessa.

Lenin sanoi silloin minulle veikeästi hymyillen:

— Jos KK:ssa tai Pää-äänenkannattajassa me pääsemme enemmistöksi, niin me vaadimme lujinta kuria. Me vaadimme menševikkien alistumista puolueyhtenäisyyteen. Sitä pahempi, jos heidän pikkuporvarillinen olemuksensa ei tee heille sopivaksi kulkea yhdessä kanssamme. Ottakoot omalle vastuulleen puolueen yhtenäisyyden rikkomisen, yhtenäisyyden, joka on saatu aikaan niin kalliilla hinnalla. Ja tietysti tästä „yhdistetystä” puolueesta näissä olosuhteissa heidän onnistuu viedä pois paljon vähemmän työläisiä kuin he ovat tuoneet siihen.

Kysyin Vladimir Iljitšiltä:

— Kuinkas sitten käy, jos me joudummekin vähemmistöön? Suostummeko me yhdistymiseen?

Lenin hymyi jotenkin salaperäisesti ja vastasi:

— Se riippuu tilanteesta. Joka tapauksessa me emme suostu siihen, että yhdistymisestä punottaisiin meille hirttosilmukka kaulaan emmekä missään tapauksessa anna menševikkien kuljettaa itseämme talutusnuorassa.

Tästä näkyy kuinka suurin vaikeuksin käytiin väittelyjä. Hyvin tärkeä merkitys oli jokaisella voitetulla äänellä Pietarissa, jonka oli sallittu tulla myöhemmin Leningradiksi. Samanlaista taistelua käytiin tietenkin kaikkialla. Kuten tunnettua, tässä suhteessa myöhemmin meitä aikalailla kolautettiin etenkin Kaukasiassa. Me taas teimme kaikkemme antaaksemme menševikeille vastaiskun Uralilla.

Vaalikokouksissa minä esitin asiaa koskevan puoluekannan luetellen kaikenlaiset menševikkien aikaisemmat synnit ja virheet ja osoittaen heidän nykyisen ohjelmansa ilmeisen epävakaisuuden. Kuten muistan, vastustajanani tässä asiassa oli monta kertaa Martovin nuorin veli.



Lenin esitti loppulausunnon ja joka kerta, käyttäen hyväkseen kaikkia virheitä, joita menševikit tekivät kyseisissä kokouksissa, sattuvasti pilkkasi vastustajia.

Vielä nytkin muistelen suurella ihastuksella senaikaisia kiihkeän vallankumouksellisen tilanteen kahakoita. Sitä onnellista tunnetta, että omaa todella vallankumouksellisen, todella marxilaisen taktiikan, ei voinut varjostaa edes se yleinen vaikutelma, että vallankumouksen aalto alkaa laskea.

Luulen, etten myöhemmin olisi tehnyt enää virheitä, vaikka olinkin hyvissä väleissä Bogdanovin kanssa, ellei tilanne olisi pakottanut minua lähtemään maanpakoon melkein heti palattuani Tukholman edustajakokouksesta. Minulle oli esitetty erittäin vakava syytös, ja puoluekomitean ehdottomalle asianajajalleni Tšerekul-Kušille oli hienosti vihjaistu, että minun olisi parasta poistua maasta. Neuvoteltuani toveri Vorovskin kanssa, jolle oli annettu tehtäväksi ottaa selvä tästä asiasta, päätettiin auttaa minua pääsemään maanpakoon mahdollisimman pian Suomen kautta. Muussa tapauksessa minua uhkasi epäilemättä monivuotinen vankeus.

Tästä aiheutui minun eräänlainen erossa oloni puoluekeskuksesta. Se muodostui tietysti hyvin epämieluisaksi ja kiusalliseksi. On hyvä, että kun jonkun aikaa olin harhaillut „vasemmistolais” virheissäni, uuden valtavan vallankumouksellisen vyöryn läheneminen sysäsi minut taas oikealle tielle, jota kulkien sain osakseni lämpimän vastaanoton Leninin taholta.

On mainittava, että aika ajoin noiden valtaviin vallankumouksellisten nousukausien välillä minä jouduin työskentelemään Leninin kanssa hyvinkin läheisesti kansainvälisissä kongresseissa Stuttgartissa ja Kööpenhaminassa alkaneista ja myöhemmin syventyneistä erimielisyyksistä huolimatta, mutta se ei kuulu tietenkään tämän kirjoitukseni puitteisiin.

